

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לפוליטיקה וממשל 2017-18

*שם הקורס: אפיסטמולוגיות תיאורטיות ומתודולוגיות ביקורתיות בחקר החברה והפוליטיקה

שם הקורס באנגלית: *Critical, theoretical & epistemological perspectives in studying society and politics*
المعرفة (الابستمولوجيا) والدراسات النقدية: مقتطفات بحثية في السياسة والمجتمع

מס' קורס: 138-1-0078-01 יום א': 14:00-16:00 (סמסטר ב')

שם המרצה: דר' מנצור נסאסרה

mansor@bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ג', 10:30-11:30, חדר 655 בבניין 72

דרישות הקורס:

נוכחות: 10%

עבודה סופית: 60%

סיוורים- סדנא בינלאומית: 30%

יעדי הוראה:

הסדנא תעסוק בניתוח אפיסטמולוגיות תיאורטיות ומתודולוגיות בחקר החברה, הפוליטיקה והתרבות מפרספקטיבה ביקורתית. מטרת הסדנא- הקורס הנה לחשוף את הסטודנטים לשיחים פוסט קולוניאליים ביקורתיים, ולמחקרים חדשניים שנערכו על ידי חוקרים מהעולם הערבי.

הסדנא תתמקד בקריאה ביקורתית של טקסטים העוסקים במפגש שבין קולוניאליזם, מגדר וזהות בהיסטוריה של קבוצות ילידיים ומיעוטים. הסטודנטים ייחשפו למתודולוגיות מחקריות ביקורתיות בקרב קבוצות מודרות/ילידיות, כגון היסטוריה שבע"פ (oral history), עבודה ארכיונית, נרטיבים היסטוריים ומגדריים. הקורס יכלול חשיפה למומחים/יות ערבים-פלסטינים בתחום מהארץ ומחו"ל באמצעות הרצאות אורח, סיור ויום עיון (סדנא בינלאומית) באחת האוניברסיטאות בארץ.

מטרת הסדנא הרב-תחומית הנה לספק לסטודנטים כלים תיאורטיים ומתודולוגיים ביקורתיים למחקריהם. בסיום הקורס הסטודנט יגיש עבודה המבוססת על ניתוח תיאורטי ומתודולוגי למחקר בו הוא עוסק.

يهدف المساق -الندوة- على التعرف على أبحاث نقدية في دراسات المجتمع والسياسة. هذا المساق هو بمثابة فرصة ممتازة للطلبة المعنيين بتطوير قدراتهم البحثية والتعرف على كيفية إجراء أبحاث علمية ميدانية في مواضيع عدة مثل الارشفة، التاريخ الشفوي، الصحافة العربية وغيرها. يضم المساق ورشة عمل دولية في القدس وذلك للتعرف على اليات البحث العلمي وباحثين محليين، وأيضا القيام بجولة في مكتبات القدس والمكتبة القومية.

ملاحظة: المساق مفتوح للطلبة من عدة تخصصات في اللقب الأول والثاني (الندوة مركزة في عدد محدود من اللقاءات).

The workshop discusses critical theoretical and methodological approached in researching and studying the politics and society, looking at the sub-altern and marginalized communities in the region. By bringing experts and conducting study tours, students will be equipped with the methodological and theoretical skills, knowledge and understanding necessary to carry out an extended piece of critical independent research related to the MENA region and amongst marginalized communities. Students will assimilate and critically analyse data from a range of appropriate sources such as archives, newspapers and oral history. Students will submit an essay based on a design of individual research programme, incorporating social science research methods.

הערה: הקורס מיועד לדוברי שפה ערבית מתואר ראשון ושני...

1.הקדמה: חקר פוליטיקה ואתגרים אתנוגרפיים

*Janine A. Clark. Field Research Methods in the Middle East. *Political Science and Politics*, Vol. 39, No. 3 (2006), pp. 417-423.

2. גישות ותיאוריות: השיח הפוסט-קולוניאלי

*מדיחה עתיק, 2015. ما بعد الكولونيالية: مفهومها, اعلامها, اطروحاتها. مجلة دراسات, العدد 25.
*נאיגל סי. גבסון. قانون: المخيلة بعد-الكولونيالية. المركز العربي للأبحاث ودراسة السياسات.
*ادوارد سعيد 1948. الاستشراق, المعرفة, السلطة, الانشاء, ترجمة كمال أبو ديب, مؤسسة الأبحاث العربية, بيروت.

3.5: סדנה בינלאומית וסיור בירושלים שכולל סדרת הרצאות ומפגש עם אינטלקטואלים: 1.הגיאו-פוליטיקה של ירושלים

2. מערכת החינוך במזרח ירושלים 3. ארכיונים ועיתונות ערבית 4. פרספקטיבות היסטוריות וחקר ערים

6: עיון במסמכים ארכיונים מלונדון וירושלים

7: התקשורת הפלסטינית ואוסלו

מרי תותרי, 2015. התקשורת הפלסטינית ובניית אומה. רסלינג.

8: פרספקטיבות מגדריות וחקר ערים

*همت زعيبي, 2013. تأثير النكبة في مكانة النساء المهاجرات: حالة مهاجرات صفورية والمجيدل في الناصرة. مجلة الدراسات الفلسطينية 95, ص 108-133.

*صيقلّي، مي 1997، حيفا العربية 1918-1939، التطور الاجتماعي والاقتصادي. بيروت: مؤسسة الدراسات الفلسطينية، 1997.

9: עיתונות ערבית ופלסטינית: המקרה של עיתון אל-אתיחאד

10: לקראת שיח אקדמי חדש בסוגיית האביב הערבי

*العربي صديقي, 2007. البحث عن ديموقراطية عربية: الخطاب والخطاب المقابل. مركز دراسات الوحدة العربية.

11: נרטיבים ומיעוטים (הסכמי אוסלו כמקרה בוחן)

*כמאל חסאן, 2016. האם יש לפלסטינים בישראל מה לתרום למזרח התיכון? קרן פרידריך אברט ומרכז ש. דניאל אברהם לדיאלוג

אסטרטגי במכללה האקדמית נתניה, עמ' 32-45

*רון פונדק, 2013. ערוץ חשאי: אוסלו — הסיפור המלא. תל אביב: ידיעות אחרונות. 'תהליך אוסלו — דגם של יזמות שלום

פרטית. ג'מאעה, כרך כ"ב, תשע"ו, עמ' 147-156.

<http://in.bgu.ac.il/humsos/jamaa/DocLib/%D7%92%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%9F%2022/lavi.pdf>

סיכום: ניתוח מסכם של מתודולוגיה ותיאוריה